

Oikeustapauskokoelma

**Asiat T-413/10 ja T-414/10
(julkaistu otteina)**

Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA

ja

**Companhia Previdente – Sociedade de Controle de Participações Financeiras, SA
vastaan
Euroopan komissio**

Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Jänneteräksen eurooppalaiset markkinat — Hintojen vahvistaminen, markkinoiden jakaminen ja arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtaminen — Päätös, jossa todetaan SEUT 101 artiklan rikkominen — Yhteistyö hallinnollisessa menettelyssä — Sakkojen määrän laskennasta annetut vuoden 2006 suuntaviivat — Menettelyn kohtuullinen kesto

Tiivistelmä – Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio (kuudes jaosto) 15.7.2015

- Toimielinten säädökset, päätökset ja muut toimet — Perustelut — Perusteluvollisuuden laajuus — Perusteluvollisuuden arvioiminen asian olosuhteiden perusteella — Völlöisyyttä täsmentää kaikki tosiseikat ja oikeudelliset seikat ei ole*
(SEUT 296 artikla)
- Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän muuttaminen — Varoittavuus — Korotuskertoimen soveltaminen laskentapohjaan — Viittaus huomautuksiin, joita on esitetty rikkomisen vakavuuden arvioinnin perusteella — Riittävä perustelu*
(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohta; komission tiedonannon 2006/C 210/02 25 kohta)
- Kilpailu — Hallinnollinen menettely — Komission völlöisyydet — Toimiminen kohtuullisessa ajassa — Kohtuullisen ajan noudattamatta jättämisen seuraukset — Päätöksen, jossa rikkominen todetaan, kumoaminen menettelyn liiallisen keston vuoksi — Edellytys — Kyseessä olevien yritysten puolustautumisoikeuksien loukkaaminen — Seikat, joilla hallinnollisen menettelyn pituus voi selittyä*
(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetus N:o 17)
- Euroopan unionin oikeus — Periaatteet — Luottamuksensuojan periaatteen loukkaaminen — Edellytykset — Komission antama muutospäätös sen jälkeen, kun alkuperäisestä päätöksestä oli nostettu kanne — Huolellisuusvelvoitteen ja puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen — Luottamuksensuojan periaatetta ei ole loukattu*

5. *Kilpailu — Unionin kilpailusäännöt — Rikkomiset — Vastuuseen joutuminen — Emoyhtiö ja tytäryhtiöt — Taloudellinen kokonaisuus — Arviointiperusteet — Olettama, jonka mukaan emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan tai lähes kokonaan omistamissaan tytäryhtiöissä, myös jos kyse on holdingyhtiöstä*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla)

6. *Kilpailu — Unionin kilpailusäännöt — Rikkomiset — Vastuuseen joutuminen — Emoyhtiö ja tytäryhtiöt — Taloudellinen kokonaisuus — Arviointiperusteet — Olettama, jonka mukaan emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan tai lähes kokonaan omistamissaan tytäryhtiöissä, myös jos kyse on holdingyhtiöstä — Kyseisen olettaman kumoamaan pyrkivän yhtiön näyttöä koskevat velvollisuudet — Olettaman kumoamiseen riittämättömät seikat*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla)

7. *Kilpailu — Unionin kilpailusäännöt — Rikkomiset — Vastuuseen joutuminen — Emoyhtiö ja tytäryhtiöt — Taloudellinen kokonaisuus — Arviointiperusteet — Olettama, jonka mukaan emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan tai lähes kokonaan omistamissaan tytäryhtiöissä — Kumottavuus — Huomioon ottaminen syyttömyysolettamaa, rangaistusten henkilökohtaisuutta, oikeusvarmuutta ja asianosaisten prosessuaalista yhdenvertaisuutta koskevia periaatteita kunnioittaen*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla)

8. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän mukauttaminen — Enimmäismäärän laskeminen — Huomioon otettava liikevaihto — Kaikkien niiden yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto, jotka muodostavat yrityksenä toimivan taloudellisen yksikön sakon määräämistä koskevan päätöksen antamishetkellä*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohta)

9. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän mukauttaminen — Enimmäismäärän laskeminen — Huomioon otettava liikevaihto — Sakon asettamisesta tehtyä päätöstä edeltäneen tilikauden liikevaihto — Muun aikaisemman tilikauden liikevaihdon käyttämisen hyväksyttävyyys — Edellytykset*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohta)

10. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän vahvistaminen — Rikkomisen vakavuus — Arviointiperusteet — Kunkin yrityksen osallistumisen vakavuus — Eroavaisuudet — Useasta osasta koostuva kartelli — Suhteellisuusperiaatteen ja rangaistusten yksilöllisyyttä koskevan periaatteen kunnioittaminen*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohta; komission tiedonannon 2006/C 210/02 13 ja 22 kohta)

11. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän vahvistaminen — Rikkomisen vakavuus — Rikkomisen vakavuutta ilmentävän porrastetun kertoimen määrittäminen yhtenä kokonaisuutena pidettävään rikkomiseen syyllistyneille yritysten ryhmille — Rikkomiseen syyllistyneisiin yrityksiin sovellettavien kertoimien välinen vähäinen ero — Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattaminen — Arviointi*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohta)

12. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän vahvistaminen — Rikkomisen vakavuus — Arviointiperusteet — Kyseisen yrityksen virheellinen arviointi omasta oikeustilastaan — Vaikutuksettomuus rikkomisen vakavuutta arvioitaessa*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohta)

13. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Komissiolla ei ole velvollisuutta pitäytyä aikaisemmassa päätöskäytännössään*

(SEUT 101 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohta)

14. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän mukauttaminen — Lieventävät seikat — Yrityksen passiivisuus tai seurailijan asema — Seikat, joita ei mainita uusissa suuntaviivoissa — Komission harkintavalta*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohta; komission tiedonannon 98/C 9/03 2 ja 3 kohta; komission tiedonannon 2006/C 210/02 29 kohta)

15. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän mukauttaminen — Lieventävät seikat — Kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistyneen yrityksen yhteistyö sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevan tiedonannon soveltamisalan ulkopuolella — Arviointiperusteet*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohta; komission tiedonannon 2006/C 210/02 29 kohta)

16. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Perusmäärän mukauttaminen — Enimmäismäärän laskeminen — Yhtiöt, jotka muodostivat rikkomisajanjaksolla yhden yrityksen, ja yhtiö, joka on hankkinut tytäryhtiöt omistukseensa rikkomisen jälkeen — Erilaisten enimmäismäärän laskutapojen soveltaminen — Yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ei ole loukattu*

(SEUT 101 artikla; ETA-sopimuksen 53 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohta)

1. Ks. tuomion teksti.

(ks. 106 kohta)

2. Ks. tuomion teksti.

(ks. 135–137 kohta)

3. Hallinnollisten menettelyjen kohtuullisen keston periaatteen loukkaaminen voi aiheuttaa kilpailun alalla kahdentyyppisiä seurauksia.

Yhtäältä, kun kohtuullisen keston noudattamatta jättäminen on vaikuttanut menettelyn lopputulokseen, tällaisesta noudattamatta jättämisestä voi seurata riidanalaisen päätöksen kumoaminen. Kilpailusääntöjä sovellettaessa kohtuullisen keston ylittyminen voi olla kumoamisperuste vain sellaisten päätösten osalta, joissa nämä kilpailusääntöjen rikkomiset on todettu, ja edellyttäen, että on näytetty toteen, että periaatetta loukkaamalla on heikennetty kyseisten yritysten puolustautumisoikeuksia. Tätä erityistapausta lukuun ottamatta ratkaisun tekemistä kohtuullisessa ajassa koskevan veloitteen noudattamatta jättäminen ei vaikuta asetuksen N:o 17 mukaisen hallinnollisen menettelyn pätevyYTEEN. Koska puolustautumisoikeuksien kunnioittamisella on olennainen merkitys hallinnollisissa menettelyissä kilpailun alalla, on kuitenkin vältettävä se, että nämä oikeudet voisivat korjaamattomalla tavalla vaarantua tutkintavaiheen liiallisen keston takia ja että tämä kesto voisi estää sellaisten todisteiden esittämisen, joilla pyritään osoittamaan vääräksi sellaisten kilpailukäyttötymisten olemassaolo, joista kyseessä olevat yritykset joutuvat vastuuseen. Tästä syystä puolustautumisoikeuksien käyttämistä koskevan mahdollisen esteen tutkimista ei pidä rajoittaa siihen samaan vaiheeseen, jossa näillä oikeuksilla on täysi oikeusvaikutus, eli hallinnollisen menettelyn toiseen vaiheeseen, joka kestää väitetiedoksiannosta lopullisen päätöksen tekemiseen. Puolustautumisoikeuksien tehokkuuden mahdollisen heikkenemisen alkusyyyn arvioinnin on ulotuttava koko tähän menettelyyn siten, että se koskee sen kokonaiskestoja.

Toisaalta, kun kohtuullisen keston ylittäminen ei vaikuta menettelyn lopputulokseen, tällaisen ylittämisen vuoksi unionin yleinen tuomioistuin voi käyttäen täyttä harkintavaltaa korvata hallinnollisen menettelyn kohtuullisen keston ylittymisestä aiheutuneen loukkaamisen alentamalla mahdollisesti määrätyn sakon määrää.

Jotta voidaan selittää hallinnollisen menettelyn kesto kartellien alalla, on otettava huomioon erityisesti kartellin kesto, sen laaja maantieteellinen ulottuvuus, kartellin maantieteellinen ja ajallinen organisointi, kartellin puitteissa pidettyjen kokousten määrä, kyseessä olevien yritysten määrä, sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemusten määrä ja tarkastusten aikana annettujen tai saatujen ja eri kielillä laadittujen asiakirjojen, jotka komission on pitänyt tutkia, määrä, tietojensaantipyynnöt, väitetiedoksiantojen vastaanottajien määrä, työkielien määrä sekä maksukykyä koskevat eri pyynnöt.

(ks. 151–155, 168 ja 169 kohta)

4. Luottamuksensuojan periaate kuuluu unionin oikeuden peruseriaatteisiin. Oikeus vedota kyseiseen periaatteeseen edellyttää kolmen edellytyksen täyttymistä. Hallintoelimen on ensiksikin täytynyt antaa asianomaiselle täsmällisiä, ehdottomia ja yhtäpitäviä vakuutteluja, jotka on antanut toimivaltainen ja luotettava taho. Näiden vakuuttelujen on toiseksi oltava sellaisia, että ne saavat aikaan perustellun odotuksen sen henkilön mielessä, jolle ne on osoitettu. Vakuuttelujen täytyy kolmanneksi olla sovellettavien normien mukaisia.

Huolellisuusvelvoite merkitsee, että komission on tutkittava huolellisesti ja puolueettomasti kaikki käsiteltävänä olevan tapauksen kannalta merkitykselliset seikat.

Lisäksi on perusteltua ja hyvän hallintotavan mukaista, että toimielin korjaa päätöstä rasittavat virheet ja puutteet. Komissio ei nimittäin voi jättää oikeusjärjestykseen päätöstä, jossa se tietää olevan virheitä ja puutteita, ja tästä syystä on perusteltua ja hyvän hallintotavan mukaista, että toimielin korjaa alkuperäistä päätöstä rasittaneet virheet ja puutteet. Kun komissio on antanut tässä tarkoituksessa muutospäätöksen sen jälkeen, kun alkuperäisestä päätöksestä oli ensin nostettu kanteita ja kun kanteen nostaneita yrityksiä on kehoitettu mukauttamaan kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan muutospäätöksen antamisen jälkeen, viimeksi mainitut eivät voi väittää, että komissio on loukannut niiden puolustautumisoikeuksia.

Lisäksi siltä osin kuin komissiolla on hyvän hallintotavan varmistamiseksi oikeus korjata alkuperäisen päätöksen virheet ja puutteet, hallintoviranomaiset eivät voi antaa toimivaltaiselta ja luotettavalta taholta täsmällisiä, ehdottomia tai yhtäpitäviä vakuutteluja virheellisen ja puutteellisen päätöksen pitämiseksi voimassa unionin tuomioistuinten mahdolliseen kumoamisratkaisuun saakka.

Komissiota ei voida myöskään moittia epärehellisestä toiminnasta tai vilpillisyydestä vain sen takia, että se on muuttanut päätöstä, jossa sen omien sanojen mukaan oli erilaisia virheitä ja puutteita.

(ks. 174–176, 179, 182, 185 ja 187–189 kohta)

5. Ks. tuomion teksti.

(ks. 197–208, 220, 228 ja 238 kohta)

6. Kilpailusääntöjen rikkomisen alalla on niin, että kun emoyhtiö omistaa kokonaan tai lähes kokonaan tytäryhtiönsä rikkomisajanjaksona, josta sen katsotaan olevan vastuussa, komissiolla on oikeus vedota ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan olettamaan. Kyseistä olettamaa ei voida kumota osoittamalla pelkästään, että tytäryhtiö vastaa liiketoimintapolitiikkansa erityisnäkökohdista saamatta niitä koskevia ohjeita. Tästä seuraa, että tytäryhtiön itsenäisyyttä ei voida osoittaa pelkästään näyttämällä toteen, että se vastaa itsenäisesti niiden tuotteiden kaupan pitämistä koskevan politiikan erityisnäkökohdista, joita kilpailusääntöjen rikkominen koskee.

Koska tytäryhtiön toiminnan itsenäisyyttä ei arvioida ainoastaan yrityksen operatiivisen johtamisen kannalta, se, ettei tytäryhtiö ole koskaan soveltanut kyseisiin markkinoihin liittyvää tiedotuspolitiikkaa suhteessa emoyhtiöön, ei riitä osoittamaan sen toiminnan itsenäisyyttä. Myöskään se, että asiakirja-aineistosta ei ilmene, että emoyhtiö olisi antanut ohjeita tytäryhtiölleen, ei osoita, että tällaisia ohjeita ei olisi ollut olemassa. Tässä yhteydessä emoyhtiön edustus tytäryhtiönsä hallintoelimissä on merkityksellinen todiste siitä, että emoyhtiö käyttää tosiasiallista vaikutusvaltaa tytäryhtiön liiketoimintapolitiikkaan nähden.

Emoyhtiön voidaan lisäksi katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön toteuttamasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaikka konsernissa on olemassa suuri joukko operatiivisia yhtiöitä. Se, että emoyhtiö on holdingyhtiö, jolla ei ole operatiivista toimintaa, ei riitä kumoamaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettamaa eikä aiheuta todistustaakan kääntymistä. Tältä osin se, että emoyhtiö yhtiömuotonsa ja yhtiöjärjestyksen mukaisten tehtäviensä perusteella ainoastaan hoitaa pääomasijoituksiaan toisissa yhtiöissä, ei yksinään riitä kyseenalaistamaan komission olettamaa.

Myöskään sillä, että emoyhtiö ja tytäryhtiö ovat yhtiöinä erillisiä oikeussubjekteja, joilla on erilliset osakkuudet ja eri toimipaikka, ei ole vaikutusta, koska ne muodostivat joka tapauksessa saman yrityksen.

Merkityksetöntä on myös se, että kansallisen lainsäädännön mukaan emoyhtiön hallituksen jäsenet eivät edustaneet kyseistä yhtiötä osallistuessaan sen tytäryhtiön hallituksen kokouksiin. On nimittäin muistettava, että yhtiö ei voi vedota kansalliseen lainsäädäntöön välttyäkseen unionin oikeuden sääntöjen soveltamiselta, koska unionin oikeudessa käytettyjä oikeudellisia käsitteitä on lähtökohtaisesti tulkittava ja sovellettava yhtenäisesti koko unionissa.

Myöskään se, ettei emoyhtiö itse ole toiminut alalla, jota rikkomus koskee, ei riitä kumoamaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettamaa.

Tytäryhtiön itsenäistä toimintaa ei voida johtaa siitä, että yhtiön aiempi johto jäi yrityksen määräysvaltaan sen jälkeen kun emoyhtiö osti tytäryhtiön.

Siitä, että se, että yrityksen katsotaan olevan vastuussa SEUT 101 artiklan rikkomisesta, ei edellytä sitä, että kyseisen yrityksen yhtiömiehet tai ylimmät johtajat ovat syyllistyneet kilpailusääntöjen rikkomiseen, tai edes sitä, että he ovat olleet siitä tietoisia, vaan riittävää on se, että rikkomukseen on syyllistynyt sellainen henkilö, jolla on oikeus toimia yrityksen lukuun, seuraa, että se, ettei emoyhtiö ollut tietoinen kilpailusääntöjä rikkovasta tytäryhtiönsä toiminnasta, ei näin ollen vaikuta mahdollisuuden katsoa sen olevan yhteisvastuussa tytäryhtiön toiminnasta.

(ks. 210–214 ja 240–253 kohta)

7. Ks. tuomion teksti.

(ks. 235–237 kohta)

8. Ks. tuomion teksti.

(ks. 258–264 kohta)

9. Määritettäessä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ”edellistä tilikautta” tilanteissa, joissa ei ole viitettä siitä, että yritys on lopettanut liiketoimintansa taikka väärinäni liikevaihtoaan välttääkseen raskaat sakot, komissiolla on velvollisuus vahvistaa sakon enimmäismäärä viimeisimmän täyden liiketoimintavuoden liikevaihdon perusteella. Komissiolla ei ole tässä yhteydessä mielivaltaista toimivaltaa soveltaa 10 prosentin enimmäismäärää päätöksen tekemistä edeltänyttä tilikautta aiempiin tilikausiin. Komissio voi käyttää tällaista aiempaa tilikautta vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, jos kyseessä olevalla yrityksellä ei esimerkiksi ole liikevaihtoa komission päätöksen tekemistä edeltäneeltä tilikaudelta. Sillä ei myöskään ole tällaisessakaan tapauksessa laajaa harkintavaltaa sakon enimmäismäärän vahvistamiseksi käytettävän tilikauden valinnassa. Sillä on velvollisuus ottaa huomioon viimeinen täysi tilikausi, joka vastaa normaalin taloudellisen toiminnan täyttä vuotta.

Vaikka komission on sakon enimmäismäärän laskemiseksi lähtökohtaisesti otettava huomioon kyseessä olevan yrityksen liikevaihto sakon määräämistä koskevan päätöksen tekemistä edeltäneellä viimeisellä täydellä tilikaudella, säännösten, jonka osa kyseinen 23 artiklan 2 kohta on, asiayhteydestä ja tavoitteista ilmenee kuitenkin, että kun liikevaihto tilikautena, joka edeltää komission päätöksen tekemistä, ei edusta normaalin taloudellisen toiminnan täyttä tilikautta 12 kuukauden ajalta eikä näin ollen anna mitään hyödyllistä tietoa asianomaisen yrityksen tosiasiallisesta taloudellisesta tilanteesta ja sille määrättävän sakon asianmukaisesta tasosta, kyseistä liikevaihtoa ei voida ottaa huomioon sakon enimmäismäärän määrittämiseksi. Tässä jälkimmäisessä tapauksessa, joka sattuu vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, komission on sakon enimmäismäärän laskemiseksi otettava huomioon viimeisen normaalin taloudellisen toiminnan täysi tilikausi.

Viittauksella ”normaalin taloudellisen toiminnan täyteen tilikauteen” pyritään näet siihen, ettei huomioon oteta tilikautta, jonka aikana asianomainen yritys oli lopettamassa liiketoimintaansa, vaikka kaikki taloudellinen toiminta ei vielä ollutkaan päättynyt, eikä – yleisemmin – tilikautta, jonka aikana asianomaisen yrityksen käyttäytyminen markkinoilla ei vastannut tavanomaisin ehdoin taloudellista toimintaa harjoittavan yrityksen käyttäytymistä. Pelkästään se, että liikevaihto tai voitto tietyllä tilikaudella on huomattavasti alhaisempi tai suurempi kuin edellisillä tilikausilla, ei sitä vastoin merkitse sitä, ettei asianomainen tilikausi olisi normaalin taloudellisen toiminnan täysi tilikausi.

(ks. 265–268 kohta)

10. Kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättävien sakkojen suuruutta määritettäessä on otettava huomioon rikkomisen kesto ja kaikki tekijät, jotka voivat vaikuttaa rikkomisen vakavuuden arviointiin. Kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus on määritettävä erittäin monien seikkojen, kuten erityisesti asian ominaispiirteiden, asiayhteyden ja sakkojen ennalta ehkäisevän vaikutuksen perusteella, mutta

huomioon otettavista arviointiperusteista ei ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa. Tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuuden arviointiin, ovat kunkin yrityksen käyttäytyminen, niiden kunkin osuus kartellin luomisessa, hyöty, jonka ne ovat saaneet siitä, niiden koko, kyseisten tavaroiden arvo sekä se vaara, joka tällaisista kilpailusääntöjen rikkomisista aiheutuu unionin tavoitteiden toteuttamiselle.

Vaikka se, että yritys ei ole osallistunut kaikkiin yhteistoimintajärjestelyn muodostaviin osatekijöihin tai että sen osuus niissä osatekijöissä, joihin se on osallistunut, on ollut vähäinen, ei ole merkityksellistä kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa osoittaessa, asianomaisen yrityksen osallistumisen mahdollisesti vähäinen merkitys vaikuttaa silti sen laajuuden ja vakavuuden arviointiin ja näin ollen seuraamusten tason määrittämiseen. Komission on näin ollen arvioidessaan kunkin kilpailusääntöjen rikkojan yhteistoimintajärjestelyyn osallistumisen suhteellista vakavuutta otettava huomioon se, että tiettyjen kilpailusääntöjen rikkojien ei mahdollisesti katsota olevan vastuussa tämän yhteistoimintajärjestelyn kaikista osista.

Lisäksi suhteellisuusperiaate edellyttää, että toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista tavoitellun päämäärän toteuttamiseksi ja tähän soveltuvaa. Sakkojen laskennan osalta kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus on osoitettava lukuisten seikkojen perusteella, eikä millekään näistä seikoista pidä antaa sellaista merkitystä, joka olisi suhteeton verrattuna muihin arvioinnissa huomioon otettaviin seikkoihin. Suhteellisuusperiaate edellyttää tässä yhteydessä, että komission on vahvistettava sakko suhteessa rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi huomioon otettuihin seikkoihin ja että sen on tältä osin sovellettava näitä seikkoja johdonmukaisesti ja objektiivisesti perustellulla tavalla.

(ks. 277–282 kohta)

11. Ks. tuomion teksti.

(ks. 283, 288 ja 290–293 kohta)

12. Kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättävien sakkojen suuruutta määritettäessä sitä, että kilpailusääntöjä rikkoneen yrityksen pieni koko ja kuuluminen perhekonserniin vaikuttivat sen oikeudelliseen ja taloudelliseen tietämykseen ja estivät siten sitä arvioimasta tarkasti sen rikkomisen laajuutta, johon se osallistui, ei voida ottaa huomioon rikkomisen vakavuutta arvioitaessa. Kyseiset yritykset kantavat periaatteessa itse riskin oikeustilan mahdollisesta virhearvioinnista; tässä pätee vanha yleinen elämänviisaus, jonka mukaan tietämättömyys ei suojaa rangaistukselta.

(ks. 301 ja 304 kohta)

13. Ks. tuomion teksti.

(ks. 307 kohta)

14. Kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättävien sakkojen suuruutta määritettäessä usean yrityksen rikottua kilpailusääntöjä on tutkittava kunkin kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneen yrityksen osuuden suhteellinen vakavuus, jotta voitaisiin ratkaista, onko niiden osalta olemassa raskauttavia tai lieventäviä olosuhteita.

Jotta voidaan selvittää, onko yrityksen osalta otettava huomioon lieventävänä seikkana se, että se on tosiasiaa jättänyt soveltamatta kilpailusääntöjä rikkovia sopimuksia, on tarkastettava, onko yritys esittänyt sellaisia väitteitä, joilla voidaan osoittaa, että sinä aikana, jolloin se osallistui kilpailusääntöjen rikkomista koskeviin sopimuksiin, se on tosiasiaa pidättäytynyt niiden soveltamisesta kilpailemalla markkinoilla tai ainakin selvästi ja huomattavasti rikkonut velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pannaan täytäntöön, siinä määrin, että se on häirinnyt kartellin toimintaa.

Kun on osoitettu, että rikkomiseen syyllistynyt yritys on voinut ottaa huomioon kartellin kollusiiviset järjestelyt määrittäessään käyttäytymistään kyseessä olevilla markkinoilla, ei se, ettei se ole osallistunut johonkin näistä järjestelyistä – vaikka se olisi näytetty toteen – riitä yksistään todisteeksi, jota edellytetään oikeuskäytännössä, jonka mukaan, jotta rikkomiseen osallistuneiden hyväksi voitaisiin soveltaa asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa (vuoden 2006 suuntaviivat) tarkoitettua lieventävää olosuhdetta, niiden on osoitettava, että ne ovat ryhtyneet kilpailemaan tai ainakin että ne ovat selvästi ja huomattavasti rikkoneet velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pannaan täytäntöön, siinä määrin, että se on jopa häirinnyt kartellin toimintaa. Pelkästään näyttämällä toteen, ettei yritys ole osallistunut tiettyihin kartellin kollusiivisiin järjestelyihin, ei nimittäin sinänsä voida sulkea pois sitä, että muut järjestelyt ovat voineet haitata kilpailua kyseessä olevilla markkinoilla.

Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa määrättiin, että passiivisuus tai seurailijan asema rikkomisen toteuttamisessa oli lieventävä olosuhde. Vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa tarkoitettujen mahdollisesti huomioon otettavien lieventävien seikkojen luettelossa ei kuitenkaan mainita enää tällaista olosuhdetta. Koska vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan luettelo ei kuitenkaan ole tyhjentävä, yksinomaan passiivisen tai seurailijan aseman rikkomisen toteuttamisessa ei lähtökohtaisesti voida katsoa kuuluvan niiden seikkojen ulkopuolelle, joiden perusteella sakon perusmäärää voidaan alentaa.

(ks. 313–318 kohta)

15. Kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättävien sakkojen alalla on niin, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 29 kohdan neljännen luetelmakohdan mukaan sakon perusmäärää voidaan alentaa, kun kyseinen yritys tekee komission kanssa tosiasiallista yhteistyötä, joka ylittää sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevan tiedonannon soveltamisalan ja menee yrityksen lakisääteisiä yhteistyövelvoitteita pitemmälle.

Jotta rikkomiseen osallistunut yritys voisi vedota tähän määräykseen, sen on osoitettava, että sen tekemästä yhteistyöstä, joka meni sen lakisääteisiä yhteistyövelvoitteita pitemmälle antamatta sille kuitenkaan oikeutta sakon määrän alennukseen sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan tiedonannon mukaisesti, oli objektiivista hyötyä komissiolle, joka saattoi tukeutua lopullisessa päätöksessään selvitykseen, jonka yritys on toimittanut sille osana tekemäänsä yhteistyötä ja jonka puuttuessa komissio ei olisi pystynyt määräämään seuraamuksia koko kyseessä olevasta rikkomisesta tai sen osasta.

Kun yritys ei ole yhtäältä kiistänyt tosiseikkoja ja on vastannut ajoissa sille esitettyihin tietojensaantipyynnöihin, mikä ei mene sen lakisääteistä yhteistyövelvoitetta pitemmälle, ja kun toisaalta ei ole osoitettu, että komissio on voinut tukeutua lopullisessa päätöksessään yrityksen sille osana yhteistyötään toimittamiin todisteisiin, joiden puuttuessa komissio ei olisi pystynyt määräämään seuraamuksia koko kyseessä olevasta rikkomisesta tai sen osasta, kyseinen yritys ei voi vaatia sakon määrän alentamista vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan perusteella.

(ks. 327–330 kohta)

16. Ks. tuomion teksti.

(ks. 334–337 kohta)